



HRVATSKI SABOR
KLUB ZASTUPNIKA SDP-a
Klasa: 562-01/04-01/01
Urbroj: 613/4-04/01

Zagreb, 29. rujna 2004.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Na temelju članka 14. i 57. Ustava Republike Hrvatske i članka 152. i 177. Poslovnika Hrvatskoga sabora, Klub zastupnika SDP-a podnosi Deklaraciju o pravima osoba s invaliditetom.

Za predstavnike Kluba zastupnika SDP-a, koji će u njegovo ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela određeni su zastupnici Vesna Škulić, Gordana Sobol, Milanka Opačić i Ivo Josipović

PREDSJEDNIK KLUBA
ZASTUPNIKA SDP-a

Ivica Račan

Na temelju najviših ustavnih načela Republike Hrvatske,

U skladu sa Poveljom Ujedinjenih naroda, Općom deklaracijom o pravima čovjeka, Međunarodnim paktom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Deklaracijom o pravu na razvoj, Deklaracijom o pravima osoba s invaliditetom, Standardnim pravilima o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom te podsjećajući na načela Konvencije o zaštiti prava čovjeka i temeljnih sloboda, Europske socijalne povelje, Rezolucije o jednakim mogućnostima za osobe s invaliditetom, Povelje o temeljnim pravima Europske unije, Preporuke o koherentnoj politici prema osobama s invaliditetom,

Podržavajući smjernice Nacionalne strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. godine,

Imajući u vidu probleme neujednačenosti prava osoba s invaliditetom s obzirom na stupanj, vrstu i uzrok oštećenja, postojanja arhitektonsko-urbanističkih zapreka u svim segmentima društva, nedostatnog sudjelovanja osoba s invaliditetom u procesima odlučivanja i kreiranja politike na svim razinama društva, nedovoljne informiranosti svih građana o pravima osoba s invaliditetom, čestog kršenja i zanemarivanja prava osoba s invaliditetom, neuspostavljenog sustava zapošljavanja osoba s invaliditetom, nedovoljno uređenog i nedovoljno dostupnog sustava obrazovanja i profesionalne rehabilitacije osoba s invaliditetom,

S obzirom na potrebu uvođenja mjera antidiskriminacije, osnaživanja jednakopravnog položaja osoba s invaliditetom, promicanja i osiguravanja prava osoba s invaliditetom te potrebu što većeg izjednačavanja u pravima vojnih i civilnih invalida kao i invalida bez obzira na vrijeme nastanka i uzrok invaliditeta,

Želeći oblikovati Republiku Hrvatsku kao civilno, ekonomski uspješno, građanski osvješteno i demokratsko društvo,

Potvrđujući pravo svih građana da ravnopravno sudjeluju u svim segmentima društva i nesmetano raspolažu svojim zakonskim i ustavnim pravima,

Hrvatski sabor na sjednici _____ proglašava

D E K L A R A C I J U

O

pravima osoba s invaliditetom

1. Osoba s invaliditetom je svaka osoba koja je zbog tjelesnog i/ili mentalnog oštećenja, privremenog ili trajnog, prošlog, sadašnjeg ili budućeg, urođenog ili stečenog pod utjecajem bilo kojeg uzroka, izgubila ili odstupa od očekivane tjelesne ili fiziološke strukture, te je ograničenih ili nedostatnih sposobnosti za obavljanje određene aktivnosti na način i u opsegu koji se smatra uobičajenim za ljude u određenoj sredini.

2. Osoba s invaliditetom ima pravo na sva prava i slobode koja proizlaze iz Ustava, zakona i ove Deklaracije neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama, kao i vremenu i uzroku invaliditeta.
3. Diskriminacija prema osobama s invaliditetom je bilo kakvo izdvajanje, isključivanje ili ograničavanje zbog invaliditeta osobe, posljedice koja je nastupila zbog prethodnog postojanja invaliditeta ili percepcije invaliditeta, bilo prošle ili sadašnje, kojim se ugrožavaju ili krše prepoznavanje, uživanje i korištenje ljudskih prava i temeljnih sloboda osoba s invaliditetom.
4. Diskriminacija osoba s invaliditetom se očituje kroz nepoduzimanje mjera za uklanjanje prepreka u okolišu i općem stavu društva ili stvaranju novih prepreka kojima se usporava dostupnost službi i punog sudjelovanja osoba s invaliditetom u aktivnostima civilnoga, kulturnoga, ekonomskoga, političkog i društvenog života.

Dostupnost je mjera ili takvo stanje koje svim osobama, uključujući i onima s invaliditetom, omogućuje korištenje (na fizičkom, vizualnom, slušnom i/ili kognitivnom nivou) različitih resursa. Ona se, kada je potrebno, treba postići kroz dizajn i prilagodbu koji uzimaju u obzir sve oblike invalidnosti. Dostupnost obuhvaća pristup fizičkim objektima, građevinama i sredstvima javnog prijevoza te pristup informacijama i komunikacijama uključujući informacije i komunikacije te pomoćnu tehnologiju.

5. Zabranjena je izravna, neizravna, namjerna, nenamjerna, prikrivena, povremena ili sustavna diskriminacija osoba s invaliditetom.

Diskriminacija bilo koje osobe zbog invaliditeta predstavlja ugrožavanje prava jednakosti i poštovanja ljudskog dostojanstva.

6. Osoba s invaliditetom ima pravo na adekvatnu socijalnu zaštitu, socijalno osiguranje, rad, slobodan izbor zanimanja, pravične uvjete rada i jednaku plaću za jednaki rad, osiguranje za slučaj nezaposlenosti, bolesti, nesposobnosti, starosti i pomanjkanja sredstava za život u prilikama koje su izvan njegove moći.
7. Osoba s invaliditetom ima pravo na ravnopravno sudjelovanje u kulturnom, znanstvenom, obrazovnom, političkom i drugim vidovima društvenog života.
8. Osoba s invaliditetom ima pravo na dostojnu egzistenciju, te na životni standard koji odgovara dobrobiti čovjeka i njegove obitelji, koja se po potrebi dopunjuje sredstvima socijalne zaštite.
9. Osoba s invaliditetom ima pravo na zajednički život sa svojom obitelji ili udomiteljima, te puno sudjelovanje u društvenim, kreativnim i rekreativnim aktivnostima.
10. Osoba s invaliditetom koja boravi u specijaliziranoj ustanovi ima pravo na okruženje i uvjete života što sličnijima životu u prirodnoj sredini.

11. Republika Hrvatska će poduzeti potrebne mjere za promoviranje ljudskih prava i nediskriminacije osoba s invaliditetom i uklanjanje psiholoških, obrazovnih, obiteljskih, kulturoloških, socijalnih, profesionalnih, financijskih i arhitektonskih prepreka za potpunu integraciju i sudjelovanje osoba s invaliditetom u društvenom, ekonomskom, kulturnom i političkom životu pod jednakim uvjetima.
12. Republika Hrvatska će osnažiti postojeće mjere za sprječavanje nastajanja novih nepristupačnih građevina i prostora i podržavati prilagodbu postojećih građevina i prostora kako bi postali dostupni osobama s invaliditetom
13. Republika Hrvatska će uspostaviti mehanizme evaluacije nediskriminacije i integracije osoba s invaliditetom na temelju indikatora socijalne kohezije, visine naknade za rad, socijalne isključenosti i stanja zdravlja populacije.
14. Republika Hrvatska će unutar svojih mogućnosti donijeti potrebne mjere za uklanjanje socijalnih, ekonomskih i političkih uzroka invaliditeta kao što su siromaštvo, manjak zdravstvene skrbi u pogledu prevencije i rehabilitacije, nasilje u i izvan obitelji, nesreće, zlouporaba alkohola i droga, neadekvatni medicinski tretmani, sustavno kršenje ljudskih prava, manjak pravilne njege tijekom procesa starenja te posljedice rata, bez obzira jesu li nastale tijekom ili nakon njega.
15. U nastojanju da osobama s invaliditetom omogući samostalan život i korištenje prava koja im pripadaju, Republika Hrvatska će promicati zapošljavanje osoba s invaliditetom u redovitim radnim uvjetima, kreirati potrebne porezne mjere, kreditne politike i politike poticaja, razvijati strategije zapošljavanja osoba s invaliditetom te osigurati uspostavljanje službi profesionalne orijentacije, obučavanja, rehabilitacije i zapošljavanja.
16. Radi osiguranja adekvatnog obrazovanja Republika Hrvatska će prilagoditi svoj obrazovni sustav potrebama osoba s invaliditetom insistirajući na prilagođavanju postojećih redovnih programa i sustava obrazovanja (predškolskom, osnovnom, srednjoškolskom, visokom i sustavu obrazovanja odraslih) te promicati korištenje novih tehnologija, obrazovanja na udaljenosti i e- obrazovanja.
17. Budući da nove tehnologije mogu koristiti jačanju autonomije i razvitka osoba s invaliditetom Republika Hrvatska će osigurati dostupnost novih tehnologija, komunikacijskih sredstava i adekvatne obuke za njihovu uporabu i to s posebnom pažnjom na problematiku osoba s invaliditetom specifičnu za stanovnike ruralnih područja.
18. Republika Hrvatska će podržavati i promovirati specifične prilagodbe sustavima informiranja i komuniciranja radi stvaranja učinkovite dostupnosti resursa osobama s invaliditetom.
19. Republika Hrvatska će promovirati zdravlje, prevenciju oštećenja i nesposobnosti, pružanje jednake dostupnosti kvalitetne zdravstvene zaštite svim osobama s invaliditetom te razviti posebne zdravstvene programe u cilju poboljšanja životnih uvjeta i omogućavanja dostojanstvenog života.

20. Republika Hrvatska će ujednačiti vrednovanje invalidnosti nezavisno od uzroka ili osobnog statusa osobe s invaliditetom, te poticati razvijanje sustava zaštite povodom nastupanja invalidnosti zbog ozljede na radu, profesionalne bolesti ili drugih profesionalnih rizika.
21. Republika Hrvatska će poticati i razvija znanstvena istraživanja, a posebno ona koja se tiču socijalnih programa i evaluacije državnog djelovanja prema osobama s invaliditetom kako bi se uspostavila kvalitetna politika prema osobama s invaliditetom.
22. Republika Hrvatska priznaje pravo osoba s invaliditetom da na odgovarajući način sudjeluju u političkom životu i odlučivanju o pitanjima koja utječu na položaj osoba s invaliditetom na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou.
23. Republika Hrvatska će podržavati i potpomagati djelovanje i razvoj organizacija neprofitnog sektora (nevladinih udruga, institucija, bolnica) čiji je cilj briga, pomoć i druge aktivnosti i pitanja vezana uz osobe s invaliditetom.
24. Tijekom kreiranja i provođenja svih mjera definiranih ovom Deklaracijom Republika Hrvatska će voditi posebnu brigu o postojanju različitog položaja osoba s invaliditetom u ruralnim područjima od onih koji žive u urbanim područjima.
25. Republika Hrvatska će na odgovarajući način obavještavati cjelokupnu javnost, posebice osobe s invaliditetom o ovoj Deklaraciji, njenom provođenju te razvoju i promicanju prava osoba s invaliditetom.

OBRAZLOŽENJE

Osnova za donošenje Deklaracije o pravima osoba s invaliditetom sadržana je u odredbama članka 1. stavka 1., te članka 3. Ustava Republike Hrvatske, a u svezi s člankom 14. stavkom 1., te člankom 57. stavkom 2. Ustava Republike Hrvatske.

Sukladno opredjeljenju za demokratsku i socijalnu državu, nedvojbeno naznačenom u Ustavu Republike Hrvatske, i otvoreno civilno društvo na načelima jednakih mogućnosti i socijalne odgovornosti, Vlada Republike Hrvatske je 2003. godine donijela Nacionalnu strategiju jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. godine. U njoj je utvrđeno stanje u pitanjima obrazovanja; zdravlja, športa i rekreacije; profesionalne rehabilitacije, zapošljavanja i rada; mirovinskog osiguranja; socijalne pomoći i skrbi te stanovanja, mobilnosti i pristupačnosti javnih i stambenih objekata, javnih površina, prijevoznih sredstava te priredbi osobama s invaliditetom. Pitanje profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja prethodno je šire razrađeno u Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom iz 2002. godine, koji razrađuje jedno od najvažnijih pitanja za normalan život i puno uključivanje u život zajednice, budući da osobe s invaliditetom spadaju u teško zaposlivu radnu snagu, što ih stavlja u iznimno složen položaj na tržištu rada, imajući u vidu visoku nezaposlenost i teškoće pri zapošljavanju i kod zdravih osoba.

Obzirom da je i dalje naglašena neujednačenost prava osoba s invaliditetom na stupanj, vrstu i uzrok oštećenja, arhitektonsko-urbanističke zapreke u svim segmentima društva, nedostatnu participaciju osoba s invaliditetom u procesima odlučivanja na svim razinama, nedovoljna informiranost osoba s invaliditetom, ali i šire javnosti, učestalo kršenje prava osoba s invaliditetom, pretežita ovisnost osoba s invaliditetom o sustavu socijalne skrbi, nedovoljno reguliran sustav zapošljavanja, neodgovarajuće uređen sustav obrazovanja i profesionalne rehabilitacije, potrebno je donijeti Deklaraciju o pravima osoba s invaliditetom.

U okviru Nacionalne strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. godine razrađen je i program djelovanja u cilju poboljšanja kvalitete života invalida i njihova šireg uključivanja u društvo, a u zaključcima najavljeno razmatranje mogućnosti osnivanja Ureda Vlade za osobe s invaliditetom i uvođenja institucije pravobranitelja za prava osoba s invaliditetom. Zadaća izrade plana provedbe iste dana je Državnom zavodu za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, u suradnji s Povjerenstvom Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom (osnovano 2000. godine), a tijela državne uprave obvezana su na uvrštavanje mjera provedbe u svoje godišnje planove, što je naznačeno već u programu djelovanja.

Unatoč zakonskim rješenjima koja reguliraju pitanja od interesa za osobe s invaliditetom i značajnim koracima koji su na tom planu učinjeni za mandata prethodne Vlade, stječe se dojam da je došlo do zastoja u sustavnom rješavanju problema u ovom području. Dio krivice za takvo stanje je i u nedovoljnoj osviještenosti, odnosno neshvaćanju širine problema.

Deklaracija naglašava potrebu borbe protiv diskriminacije osoba s invaliditetom putem različitih mjera poboljšanja položaja i uklanjanja nerazumijevanja za status i probleme s kojima se susreću osobe s invaliditetom. Kao izraz općeg stajališta Hrvatskog sabora o ovom pitanju Deklaraciju o pravima osoba s invaliditetom shvaćamo kao potvrdu temeljnih ustavnih vrednota Republike Hrvatske, odnosno kao dodatni korak ka izgradnji Republike Hrvatske kao demokratske i socijalne države, a hrvatskog društva kao osviještenog i socijalno osjetljivog.